

Vergaderjaar 2010–2011

32 569

Europese Commissiemededeling; Europa 2020-kerninitiatief/Innovatie-Unie COM(2010)546

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 december 2010

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie bij brief van 15 november 2010 gevraagd naar het oordeel van de regering over een aantal aspecten inzake de mededeling van de Europese Commissie betreffende het Europa 2020 kerninitiatief Innovatie Unie van 6 oktober 2010 (COM(2010)546²)³.

De minister heeft op 8 december 2010 gereageerd.

De commissie brengt verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Warmolt de Boer

¹ Samenstelling:

Schuurman (CU), Van den Berg (SGP), Meindertsma (PvdA), Broekers-Knol (VVD), Doek (CDA), Terpstra (CDA), Essers (CDA), Kneppers-Heynert (VVD), voorzitter, Van Driel (PvdA), Sylvester (PvdA), Kox (SP), Engels (D66), Franken (CDA), Hamel (PvdA), Asscher (VVD), Willems (CDA), Reuten (SP), vicevoorzitter, Hofstra (VVD), Laurier (GL), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Kuiper (CU), Elzinga (SP), Vliegenthart (SP) en Yildirim (Fractie-Yildirim)

² Ter inzage gelegd op de afdeling Inhoudelijke ondersteuning onder griffienr. 147431U.

³ Zie E100057 op www.europapoort.nl

BRIEF AAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Den Haag, 15 november 2010

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie betreffende Europa 2020-kerninitiatief Innovatie-Unie (COM(2010)546)¹. Deze leden ondersteunen de doelstelling om de innovatiekracht van Europa te versterken. Naar aanleiding van deze mededeling hebben de leden van de commissie in dit stadium van de Europese besluitvorming wel een aantal vragen, waarover zij graag het oordeel van de regering vernemen.

Ten eerste constateren deze leden dat de Europese Commissie in de genoemde mededeling stelt dat ook in tijden van budgettaire beperkingen de EU én de lidstaten moeten blijven investeren in onderwijs, onderzoek en ontwikkeling, innovatie en ICT. De Commissie stelt dat deze waar mogelijk niet alleen beschermd dienen te worden tegen bezuinigingen, maar juist moeten toenemen. De leden van de commissie vragen in hoeverre deze doelstelling van de Innovatie-Unie zich verhoudt tot de door de regering in het regeerakkoord afgesproken bezuinigingen op het onderwijs en op het innovatiebeleid. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het wegvallen van de FES-gelden en het reduceren van de themagerichte innovatiesubsidie (300 miljoen euro). De leden van de commissie constateren bovendien dat Duitsland en andere EU-lidstaten juist in deze tijden van crisis tot verhoging van de uitgaven rond innovatie hebben besloten. Hoe oordeelt de regering hieromtrent, ook met het oog op de concurrentiepositie van Nederland?

Verder constateren zij dat in de mededeling wordt gesteld dat de samenwerking tussen de academische wereld en het bedrijfsleven moet worden vergroot en worden gestimuleerd, teneinde meer innovatief onderzoek te realiseren. De leden van de commissie vragen in dit verband naar het oordeel van de regering met betrekking tot verdergaande samenwerking tussen de academische sector en het bedrijfsleven. Welke (extra) maatregelen wil de regering gaan nemen om deze samenwerking te bevorderen? Op welke wijze zorgt de regering overigens dat bijvoorbeeld de onafhankelijkheid en kwaliteit van onderzoek bij verdergaande samenwerking gewaarborgd blijft? Ook vragen deze leden hoe het beginsel van openbaarheid van wetenschappelijk onderzoek zich verhoudt tot het belang van de concurrentiepositie van bedrijven die investeren in innovatief onderzoek.

Deze leden hebben voorts kennisgenomen van de constatering van de Commissie dat de nationale en regionale onderzoeks- en innovatiesystemen nog steeds langs elkaar heen werken, zonder dat er echt sprake is van een Europese dimensie en dat dit leidt tot kostbaar dubbel werk en overlappingsen. De Commissie wenst in dit kader in te zetten op het beter bundelen van de inspanningen, bijvoorbeeld middels innovatiepartnerschappen, en op excellentie. Wat is in dit kader het oordeel van de regering? Hoe kan naar het oordeel van de regering ten aanzien van de verschillende innovatieonderzoeken versnippering van middelen worden voorkomen? Op welke wijze dient het beter bundelen van onderzoeken en de daarvoor benodigde afstemming met onderzoeken elders in Europa gerealiseerd te worden? In hoeverre verhoudt het beter afstemmen van onderzoeken in Europa enerzijds zich overigens tot het belang van concurrentie tussen universiteiten en tussen onderzoekers anderzijds? Is (een zekere mate van) concurrentie tussen universiteiten en tussen

¹ Dossiernummer E100057 op www.europapoort.nl

onderzoekers niet noodzakelijk, wanneer – conform de ambitie van de Commissie – wordt ingezet op excellentie?

Ook vragen de leden van de commissie welke kennisterreinen de regering in het kader van de Innovatie-Unie en de concurrentiepositie van Nederland het meest relevant acht en welke volgens de regering het meeste perspectief hebben. Welke terreinen wenst de regering, in het licht van de Europese markt, in dit verband prioriteit te geven?

Tot slot constateren de leden van de commissie dat binnen de Innovatie-Unie ook wordt voorzien in het regelen van het Europees octrooi. Hoe hoog schat de regering de kans op succes van deze poging in, gezien het feit dat al vele jaren binnen de EU gepoogd wordt om tot een Europees octrooi te komen? Is de regering voornemens, en zo ja op welke wijze, om in te brengen dat het zogenaamde kwekersrecht in de landbouw goed gewaarborgd blijft binnen de EU en binnen de nieuwe Innovatie-Unie?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien de beantwoording door de regering met belangstelling tegemoet.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
E. M. Kneppers-Heynert

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 december 2010

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken hebben mij per brief gevraagd naar het oordeel van de regering over een aantal aspecten inzake de mededeling van de Europese Commissie betreffende het Europa 2020 kerninitiatief Innovatie Unie van 6 oktober 2010 (COM(2010)546). De brief werd mij toegezonden op 15 november onder het kenmerk 147431U. Met deze brief kom ik tegemoet aan dit verzoek.

Investerings in onderwijs, onderzoek en innovatie

De Europese Commissie roept in haar mededeling Innovatie Unie op om investeringen in onderwijs, onderzoek en innovatie te ontzien bij bezuinigingen. In het regeerakkoord heeft het kabinet een forse vermindering van het aantal en de omvang van (met name) de thematische subsidieregelingen aangekondigd. De leden van uw vaste commissie voor Economische Zaken constateren daarbij dat enkele andere EU-lidstaten, zoals Duitsland, in deze tijden van crisis tot verhoging van de uitgaven rond innovatie hebben besloten.

Het kabinet kiest voor de volgende aanpak. Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie zal het innovatiebeleid coördineren. Hierdoor wordt het mogelijk meer samenhang aan te brengen tussen wetenschap, toegepast onderzoek en innovatie en het onderzoek- en innovatiebeleid beter te laten inspelen op strategische terreinen van maatschappelijk en economisch belang, zogeheten economische topgebieden, zoals water, voedsel, tuinbouw, high tech, life sciences, chemie, energie, logistiek en creatieve industrie. Het beleid richt zich integraal op alle relevante vestigings- en ondernemingscondities voor de topgebieden, waaronder regeldruk, aanbestedingsbeleid, duurzaamheid, fiscaliteit, hoofdkantoren, onderzoek en innovatie, exportbevordering en financiering.

Voor het ondernemerschap- en innovatiebeleid wil het kabinet komen tot meer focus en massa in subsidies. Subsidies worden herijkt, gebundeld en vereenvoudigd, en alleen bewezen effectieve subsidies worden nog verstrekt. Een deel van de innovatiesubsidies zal in de toekomst worden omgezet in kredieten die via een revolverend fonds worden toegekend. Bij succes vloeit een deel van de middelen terug naar het fonds.

Op deze wijze kan Nederland haar bijdrage blijven leveren aan de Innovatie Unie en kan de concurrentiepositie van Nederland geborgd worden. De contouren van het nieuwe beleid zullen in de komende maanden verder uitgewerkt worden, en in 2011 zal het kabinet dit nieuwe beleid vastleggen in een nota bedrijfslevenbeleid. In deze nota zal ook de aansluiting op het Europese beleid meegenomen worden.

Samenwerking kennisinstellingen en bedrijfsleven

De mededeling Innovatie Unie spreekt de ambitie uit om samenwerking tussen de academische wereld en het bedrijfsleven te vergroten en te stimuleren. Het kabinet vindt een goede samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid van groot belang en zal de samenhang tussen kennis, wetenschap, toegepast onderzoek en innovatiebeleid versterken. Vooral op de topgebieden zal het kabinet de

samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen stimuleren. Per topgebied komt er een integrale agenda met concrete actiepunten ter versterking van de Nederlandse concurrentiekracht én een duurzame samenleving.

Uw vaste commissie voor Economische Zaken vraagt in dit verband ook hoe het beginsel van openbaarheid van onderzoek zich verhoudt tot de concurrentiepositie van innovatieve bedrijven. Het kabinet kan zich vinden in het streven van de Europese Commissie om vrije toegankelijkheid van onderzoeksresultaten te stimuleren voor zover het volledig met publiek geld gefinancierd onderzoek betreft. Indien kennisinstellingen en bedrijfsleven in consortia samenwerken, zullen deze consortia zelf moeten bepalen hoe zij omgaan met de toegankelijkheid van onderzoeksresultaten. Voor het kabinet is hierbij het uitgangspunt dat openbaarheid van onderzoeksresultaten niet ten koste mag gaan van samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven.

Afstemming nationale en regionale onderzoek- en innovatiesystemen

Het kabinet is met de Europese Commissie van mening dat meer synergie tussen regionaal, nationaal en Europees beleid nodig is om kostbare fragmentatie van onderzoek- en innovatiebeleid tegen te gaan. Hiervoor is het ook noodzakelijk dat lidstaten, regio's en andere stakeholders kiezen voor een beperkt aantal gebieden waarop zij willen excelleren. Op nationaal niveau doet het kabinet dit onder andere door te kiezen voor economische topgebieden waarop kennisinstellingen, bedrijven en overheid samenwerken. Op Europees niveau stimuleert de Europese Commissie dat deelnemers keuzes maken door in het kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling de middelen te verdelen op basis van excellentie en door *matching* van de middelen te vragen. Hierdoor zullen deelnemers alleen meedingen in onderdelen van het kaderprogramma die passen in hun eigen strategie. Tot slot wil de Europese Commissie dat ook regio's kiezen voor een beperkt aantal sterktes. Dit kan door slimme regionale specialisatie via de structuurfondsen te stimuleren.

Om versnippering te voorkomen is het daarnaast noodzakelijk dat de verschillende belanghebbenden op Europees, nationaal en regionaal niveau beter samenwerken. Dit kan door gezamenlijk onderzoek- en innovatieagenda's op te stellen. De Commissie heeft hier de laatste jaren al op ingezet door meer met programma's te werken en minder met open calls, bijvoorbeeld bij de gezamenlijke technologie initiatieven (JTI's). Ook lidstaten hebben hierin al een belangrijke stap gezet door nationaal publiek gefinancierd onderzoek via gezamenlijk programmeren op Europees niveau beter af te stemmen.

De Europese Innovatiepartnerschappen (EIPs) kunnen nog een extra impuls geven aan samenwerking tussen belanghebbenden. Het kabinet heeft de Europese Commissie erop gewezen dat alle relevante belanghebbenden betrokken moeten worden bij het opstellen en realiseren van de onderzoeks- en innovatieagenda's van de EIPs.

Deze toenemende mate van programmatisch werken zal concurrentie niet in de weg staan. Partijen kunnen binnen de gezamenlijk afgestemde onderzoek- en innovatieprogramma's namelijk op basis van concurrentie middelen binnenhalen. Op deze wijze blijft het mogelijk om zowel samenwerking als excellentie te stimuleren.

Kennisterreinen

Uw vaste commissie voor Economische Zaken heeft gevraagd welke kennisterreinen volgens het kabinet in Europees verband prioriteit moeten hebben. Het kabinet kiest op nationaal niveau voor een aantal economische topgebieden. Deze topgebieden zullen ook bij het bepalen van de Nederlandse thematische inzet in Europa een rol spelen. Op Europees niveau worden thematische prioriteiten voor onderzoek en innovatie bepaald aan de hand van maatschappelijke uitdagingen en sleuteltechnologieën. Het kabinet zal de Europese context meenemen in de agendas per topgebied.

Het Europees octrooi

Terecht constateert de vaste commissie voor Economische Zaken dat besluitvorming over het EU-octrooi uiterst moeizaam verloopt. Het talenregime voor het EU-octrooi, waarover bij unanimiteit dient te worden beslist, vormt daarbij een belangrijk knelpunt. Of deze unanimiteit kan worden bereikt, is twijfelachtig. Het wordt steeds waarschijnlijker dat overeenstemming over het EU-octrooi alleen kan worden bereikt binnen een deel van de Europese Unie, en dat daarvoor de mogelijkheid van versterkte samenwerking moet worden benut.

Kwekersrecht

Uw vaste commissie voor Economische zaken heeft geïnformeerd of het kabinet voornemens is om in te brengen dat het zogenaamde kwekersrecht in de landbouw goed gewaarborgd blijft binnen de EU en binnen de Innovatie Unie. Er is geen reden om te veronderstellen dat het kwekersrecht in de landbouw niet goed gewaarborgd zou zijn binnen de EU of de Innovatie Unie. Het ligt eerder in de rede dat het octrooirecht wordt aangepast ten gunste van plantenveredeling dan dat kwekersrecht door wijziging ervan aan betekenis zou inboeten. Aan de Europese Commissie is inmiddels gevraagd om bij de lopende evaluatie van de Verordening inzake het Communautaire kwekersrecht en de toekomstige evaluatie van richtlijn 98/44/EG aandacht te besteden aan de problematiek van samenloop van kwekersrecht en octrooirecht. Voor nadere uitleg verwijs ik naar de lopende parlementaire gedachtewisseling hierover (kamerstukken II 27 428, nrs. 162, 170, 174 en 175).

De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
M. J. M. Verhagen